

Norsk Veterinærhistorisk Selskap – Årbok 2020

Anmeldelse

Nå er årboka for Norsk Veterinærhistorisk Selskap 2020 kommet. At boka er blitt årlig, som årbøker flest, er til stor glede. Innholdsmessig er årboka både interessant og litt spesiell i år. Ikke så rart, da dette skulle være året da Norges veterinærhøgskole og Veterinærinstituttet flytter fra Adamstua til Ås. En slik begivenhet måtte komme til uttrykk i NVHS-årboka. Den er og vil være ei historiebok. All ære og stor takk til redaktør og redaksjonsråd, men også til mange dyktige bidragsytere. Likeså takk til styret i NVHS, som gjør årlig utgivelse mulig. Det er jo ikke gratis å gi ut ei så omfattende bok.

Årboka 2020 er ei temabok i tre deler. Hovedsaken i år, del I, er flyttingen av NVH og VI fra Adamstua til Ås, men den gir også et tilbakeblikk på utviklingen av veterinærvesenet. Flyttingen er en milepæl siden VI har vært på Adamstua i 106 år og NVH i 85 år. Ikke har det vært smertefrie prosesser heller å komme dit en er i dag. Desto viktigere er det at dette «kommer på papiret». Årbok 2020 gir en fin oppsummering av viktige forhold helt fra 1800-åra til i dag. Det er nyttig å se de lange linjene og forstå at alt henger sammen med alt.

Stort engasjement har preget flyttesaken, så vel politisk som faglig og følelsesmessig. Men det går fram av Årboka at det ikke har vært utidige diskusjoner etter at flyttevedtaket var et faktum.

Nøkternt og saklig beskrives slutfasen. En får gjøre det beste ut av situasjonen når det er «så gæli», gir noen uttrykk for, andre jubler. Konklusjonen blir at noe bra fører det likevel med seg.

Alle artikler kan ikke omtales her, men alle kan vekke interesse. Les gjerne hele årboka og se sammenhengene og utviklingen over tid.

Del I: Roar Gudding, Eivind Liven og Tore Sivertsen gir i hver sine artikler et tilbakeblikk på utviklingen av veterinærvesenet. Gudding omtaler begynnelsen til veterinærvesenet i Norge og trekker fram mange pionerers arbeid. Liven fortsetter med å beskrive utviklingen av veterinærforvaltningen på 1900-tallet. Den ble etter hvert satt i system, og bl. a med opprettelse av distrikts- og fylkesveterinærstillinger. Da som nå var det i minste laget med offentlig finansiering. Gudding beskriver i en annen artikkel Veterinærinstituttets historie. Fra å være på flyttefot mange ganger havnet det på Adamstua til slutt. Oppgavene VI har hatt og har fram til i våre dager har endret seg avhengig av endringene i samfunnet. Det gjelder alt fra EØS-avtalen til beredskap og nye sykdommer på dyr og fisk. Videre følger Sivertsen opp med NVHs historie og plassering. Flere ganger var det på tale å legge skolen til Ås. Det var venstrepolitikere som sto bak etableringen av NVH på Adamstua, da samme fikk vedtatt flytting til Ås 85 år etter.

1990-åra førte til store omveltninger både politisk og faglig. Konsekvensene ble bl.a. tilpasningen til EØS, veterinæravtalen, opprettelsen av Mattilsynet og Vitenskapskomiteen for mattrygghet. Årboka gir en oversikt over både prosessene og virkningene dette fikk. Flytting av NVH og VI var stadig tema.

Endelige vedtaket om flytting av VI og NVH til Ås ble fattet i i Stortinget i 2008. Årboka har artikler der ulike syn på både prosess og resultat kommer fram. En klarer neppe å være bare objektiv i den sammenheng, men artiklene fra departement, veterinærmiljøene og NMBU gir bakgrunn for og interessante vurderinger imot og for flyttingen.

Del II er artikler med tema fra tidligere tider, slik vi kjenner årboka fra før. En kan gjerne merke seg Atle Ørbeck Sørheims liv i «veterinær utenriktstjeneste». Norske veterinærer har gjort seg positivt

bemerket i bistandssammenheng i mange år, og særlig Afrika. Interessant er også artikkelen om Dyrebeskyttelsen i Norge, etablert i 1859 og har vært aktive i 160 år. Dyrevernavloven fikk vi ikke før i 1935, men temaet var aktuelt lenge før. Oppgaver som gjelder dyrevernav er minst like viktige nå som den gangen, men vektleggingen er litt annerledes.

Videre får vi en morsom beskrivelse av «trikinbataljonen» høsten 1940. Da ble mange tyske soldater, stasjonert i Østfold, skikkelig syke etter å ha spist pølser av grisekjøtt, som ikke var varmebehandlet. Byveterinæren måtte bistå den tyske legen, og diagnosen var trikinose.

Artikkelen om «hundesyke» (rabies) har aktualitet i vår tid også, selv om den skriver seg fra et utbrudd i Gausdal i 1815. Dyr på fire gårder ble syke, og både dyrlege, amtmann og Sundhetskolligiet ble varslet. Det ble gårdsbesøk av bl. a regimentskirurg With, som også hadde veterinærkompetanse. Han skrev en grundig rapport. Den konkluderte med at når dyr viser symptomer på denne sykdommen skal bønder rapportere til lensmannen, som videre skal rapportere til «Overøvrigheden». Den er vel verd å lese.

Del III er Norsk Veterinærhistorisk Selskaps årsberetning for 2018-2019. Medlemstallet er ganske stabilt, men det er plass til mange flere. Styret har 9-10 styremøter årlig. NVHS var arrangør av verdenskongressen i Bergen i 2018 og deltok på Veterinærhistorisk kongress i Sør-Afrika i 2020. Begge er godt omtalt i Årboka. Likeså er det holdt både seminar og mange Kaffetreff på Adamstua i tillegg til medlemsmøter og årsmøte med interessante fagforedrag.

Avslutningsvis vil jeg anbefale NVHS-årbok 2020. Bli medlem i NVHS, det koster 250 kr i året. Om dere ikke bor i Oslo-området der de fleste av selskapets aktiviteter foregår, får dere i alle fall årboka. Den kan kjøpes for 200 kr, kontaktperson er Elise Lium eliselium@hotmail.com . Kanskje den kan bli årets julegave til kolleger eller andre med interesse for historie og/eller veterinærvirksomhet. Selv har jeg hatt stor glede av boka. Mye visste jeg ikke, noe husket jeg ikke, og noe er det kanskje best ikke å vite heller.

Ingunn Ormstad

Litt på siden.....

Livet er en labyrint
mange gange ender blindt
Sejr vinde vil
den som vender
der de blinde gange ender.

Piet Hein